

**Hovrätten över Skåne
och Blekinge**

Avdelning 1

DOMDatum
1996-11-22
Meddelad i
MalmöMålnummer
T 646-95Nummer
DT 1224
Sida
1 (9)

000AD01.SAM

Överklagat avgörande

Trelleborgs tingsrätts dom 1995-10-19, DT 556, se bilaga A

KlagandeGustaf Thern, 160628-4519
Barsebäcksgatan 64, 216 20 MALMÖ**Ombud**Bolagsjuristen Leif Alsheimer
Örnvägen 30, 310 42 HAVERDAL**Motpart**Jan Wijkström, 340524-7853
Fädriften 13, 239 40 FALSTERBO**Ombud**Advokaten Lars Laurin
Hjälmaregatan 3, 211 18 MALMÖ**Saken**

Skadestånd på grund av vårdslös rådgivning

Hovrättens domslut

Hovrätten fastställer tingsrättens domslut.

Gustaf Thern skall ersätta Jan Wijkström för rättegångskostnader i hovrätten med trettioentusentvåhundrafemtio (31 250) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från 1996-11-22 tills betalning sker. I beloppet ingår mervärdesskatt med 6 250 kr.

Yrkanden i hovrätten

Gustaf Thern har yrkat att hovrätten bifaller hans vid tingsrätten förda talan. Han har dock nedsatt yrkandet om ränta på skadeståndet till att avse tiden från den 17 mars 1994.

Jan Wijkström har bestritt ändring men vidhållit sitt vid tingsrätten gjorda vitsordande av kapitalbeloppet samt vitsordat ränta enligt vad Gustaf Thern nu yrkat.

Vid tingsrätten yrkade Gustaf Thern ersättning för rättegångskostnad med 162 000 kr inklusive mervärdesskatt. Jan Wijkström har vitsordat 87 000 kr avseende arvode till Leif Alsheimer och utgiven vittnesersättning men överlämnat åt hovrätten att bedöma om ett delbelopp om 75 000 kr kan ersättas som rättegångskostnad. Delbeloppet avser arvode till advokaten Bengt Kappelin för biträde vid ersättningskrav gentemot ansvarsförsäkring.

Gustaf Thern har – liksom vid tingsrätten – vitsordat av Jan Wijkström fordrad ersättning för rättegångskostnad vid tingsrätten.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten och vitsordat varandras anspråk på ersättning för sådana.

Grunder för parternas talan, m. m.

Parterna har i hovrätten upplyst att Thernwood AB försattes i konkurs den 8 juli 1991. De har till stöd för sin talan i hovrätten åberopat samma omständigheter som vid tingsrätten.

Gustaf Thern har framhållit: Jan Wijkström skötte tillsammans med Bertil Thern och Thernwoods revisor Teddy Lönnegren överlåtelsen i september 1988 av maskiner från Thernwood till HESAB. – I den skyldighet att informera Gustaf Thern om de sakrättsliga konsekvenserna av transaktionerna i maj 1989 som åvilade Jan Wijkström ingick också att Jan Wijkström, även om han inte visas ha känt till överlåtelsen från HESAB till Thernwood, skulle ha noga undersökt äganderätts- och besittningsförhållandena. Även om Gustaf Thern inte kan anses ha varit Jan Wijkströms uppdragsgivare har det ålegat Jan Wijkström att informera Gustaf Thern om de sakrättsliga konsekvenserna, om han insett att denne svävat i villfarelse om dessa. – Jan Wijkströms vårdslöshet under tiden t. o. m. den 16 maj 1989 har vållat honom skada med yrkat belopp. Någon skada skulle inte ha uppkommit om inte överlåtelsen från Thernwood till HESAB hade skett. Hade Jan Wijkström upplyst honom om det bristande sakrättsliga skyddet skulle det

ha varit möjligt att häva avtalet mellan honom och Thernwood på grund av bristande förutsättningar.

Jan Wijkström har framhållit: Han kände inte till överlåtelsen från Thernwood till HESAB som skedde i september 1988 och inte heller överlåtelsen från HESAB till Thernwood i maj 1989. Påståendet, att han handlat på Thernwoods uppdrag, har inte varit beroende av vad tingsrätten skulle finna i frågan om han handlat vårdslöst. Den 16 maj 1989 var det inte möjligt att förhindra den senare uppkomna skadan genom att låta överlåtelsen från Thernwood till Gustaf Thern gå åter; en återbetalning av köpeskillingen till Gustaf Thern skulle ha varit återvinningsbar i Thernwoods konkurs på grund av beloppets storlek och Gustaf Therns ställning av närstående till bolaget. Om emellertid hovrätten skulle finna att Jan Wijkström varit vårdslös och att det skulle ha varit möjligt för Gustaf Thern att undvika skada genom att låta affären gå åter, gör Jan Wijkström inte någon invändning mot kausalitet mellan vårdslösheten och skadan.

Utredningen

Utredningen har varit i huvudsak densamma som vid tingsrätten.

Skriftlig bevisning

När det gäller den skriftliga bevisningen kan följande handlingar nämnas.

- Ett brev från SE-Banken till Thernwood den 14 februari 1989 vari banken förklarar att ett pantföreskrivet företagshypotek "icke omfattar de maskiner och inventarier Ni försålt till Hässleholms Exportsåg AB, Hässleholm". Gustaf Thern har gjort gällande att handlingen överlämnats till Jan Wijkström under konsultationerna före den 16 maj 1989, vilket Jan Wijkström förnekat.
- Köpekontraktet, daterat den 10 maj 1989, mellan HESAB och Thernwood AB, båda bolagen företrädde av Bertil Thern som ostridigt varit den som upprättat handlingen. Enligt Gustaf Thern tillkom handlingen på Jan Wijkströms initiativ, vilket Jan Wijkström förnekat.
- Köpekontraktet, daterat den 16 maj 1989 mellan Thernwood och Gustaf Thern. Av kontraktets innehåll har Gustaf Thern särskilt framhållit punkten 2. Enligt denna punkt garanterar säljaren (Thernwood) sin äganderätt till egendomen samt att egendomen inte är belastad av panträtter eller sakrätter. Vidare anges att egendomen finns hos HESAB. Jan Wjkström

har pekat på att överlåtelsen anges ske redan per den 28 april samt avse maskiner och inventarier enligt Thernwoods faktura av den 3 maj 1989.

- Leasingkontraktet, som daterats den 28 april 1989, mellan Gustaf Thern och HESAB. Båda parterna har åberopat handlingen till stöd för sin uppfattning i frågan om vem som var Jan Wijkströms uppdragsgivare.

Muntlig bevisning

Förnyade förhör har hållits med Gustaf Thern, Jan Wijkström och Bertil Thern. De har i huvudsak lämnat samma uppgifter som vid tingsrätten med följande preciseringar och tillägg.

Gustaf Thern: Sedan revisorn Teddy Lönnegren uppmanat honom att kontakta Jan Wijkström hade han någon gång före den 17 april 1989 ett telefonsamtal med advokaten. Vid detta nämnde han att han skulle försöka låna pengar för att förvärva en del av maskinparken samt att en förutsättning var att han fick sakrättsligt skydd. Jan Wijkström gav honom ett positivt besked, och den 17 april besökte han banken. – Det har visserligen gått sju år sedan dess och han har inga minnesanteckningar att stödja sig på. Men han är övertygad om att han gjorde två personliga besök hos Jan Wijkström under april månad. Det första besöket ägde rum någon gång mellan den 18 och 30 april. Då överlämnade han till Jan Wijkström brevet från SE-Banken till Thernwood, daterat den 14 februari 1989, och ett värderingsutlåtande avseende maskinparken. Brevet från SE-Banken hade han med sig för att Jan Wijkström skulle se att maskinerna inte var pantförskrivna. På värderingsutlåtandet hade han markerat vilka maskiner – inte alla – det var han skulle förvärva. Han strök under för Jan Wijkström hur viktigt det var för honom att affären genomfördes korrekt, eftersom han skulle ta på sig ett så stort ekonomiskt ansvar. – Vid besöket den 16 maj 1989 hos Jan Wijkström medförde han nog den förtryckta blanketten ”Allmänna villkor” och Thernwoods faktura daterad den 3 maj 1989. Gustaf Thern hade då redan betalat fakturan utan att särskilt konsultera Jan Wijkström, eftersom denne tidigare hade sagt att affären gick att genomföra. Vid detta besök frågade han på nytt Jan Wijkström om han skulle vara skyddad och fick beskedet att ”det höll”.

Jan Wijkström: Han har som regel biträtt Thern-sfären med ”externjuridiken”, företagens tvister med andra företag. ”Internjuridiken”, såsom skattefrågor, har han aldrig biträtt med. De ekonomiska uppläggen i sfären har revisorn skött. I merparten av de ärenden han haft med sfären har han uppfattat Thernwood som uppdragsgivare. I sitt diarium har han haft en samlingsmapp för Thernwood. Till särskilda diarienummer har han hänfört de strikt personliga ärenden i vilka han biträtt som offentlig försvarare. I övrigt är det emellertid Thernwood som varit hans klient och som även

fakturerats löpande för olika små åtgärder, såsom möjligen biträdet vid försäljningen från Thernwood och leasingen till HESAB av maskinerna i maj 1989. – Han använde i advokatverksamheten en dagbok som debiteringsunderlag. I denna antecknade han alla besök av klienter. Eftersom det inte finns någon anteckning i dagboken om besök av Gustaf Thern under april 1989 *vet* han därför att något sådant inte ägt rum. Han *vet* också att Gustaf Thern inte visat honom några andra handlingar än fakturan från Thernwood och blanketten med "Allmänna bestämmelser". Han kopierade nämligen alltid handlingar som klienter hade med sig och tog in i sin akt, och några andra handlingar finns inte i denna. – Han har inte på något sätt medverkat till att fakturan den 3 maj 1989 upprättades. – Han såg vid besöket den 16 maj 1989 affären som redan uppgjord. Om han vid upprättandet av köpekontraktet mellan Thernwood och Gustaf Thern eller av leasingavtalet – de enda handlingar i affären han biträtt med – tillfört någon klausul kan han inte säga i dag. Punkten 2 i köpekontraktet är en standardklausul; det var inte någon diskussion mellan honom och Gustaf Thern om sakrätt. Han visste att maskinerna fanns hos HESAB och han trodde att de tillhörde Thernwood. Överlåtelsen från Thernwood till HESAB under år 1988 kände han inte till. – Han hade vid denna tid inte några kontakter med Bertil Thern om affären med maskinerna.

Bertil Thern: Jan Wijkström deltog inte i bolagens löpande affärer och fick inte heller årsbokslut sig tillställda. – Överlåtelsen i september 1988 av maskinerna från Thernwood till HESAB var Jan Wijkströms idé. Jan Wijkström genomförde affären tillsammans med revisorn, och Jan Wijkströms uppgift var att titta närmare på risken för återvinning. Även vid denna överlåtelse var det Jan Wijkström som gav order om att faktura skulle ställas ut. Gustaf Thern tog i början av april telefonkontakt med Jan Wijkström, det har Gustaf Thern berättat. Själv hade han telefonkontakt med Jan Wijkström den 20 eller 21 april med anledning av ett annat ärende. Vid detta telefonsamtal efterhörde han hur affären med maskinerna förlöpte och om Gustaf Thern skulle bli helt säkrad, vilket Jan Wijkström bejakade. – Han tecknade borgen för det lån fadern tog upp i PK-Banken för att förvärva maskinerna. Han har emellertid inte blivit avkrävd något borgensansvar. – Det var Jan Wijkström som gjorde "hela upplägget" med HESAB:s återförsäljning till Thernwood. Detta har han väl fått veta av Gustaf Thern.

Närmare tillfrågad om sistnämnda uppgift har Bertil Thern förklarat att han har "en känsla" att det var Jan Wijkström som låg bakom upplägget. Han har därefter uppgett att Gustaf Thern informerade honom, varefter Jan Wijkström gav honom instruktioner.

Hovrättens domskäl

Utgångspunkter för bevisvärderingen

Till en början bör framhållas att partsuppgifter och vittnesuppgifter, avseende händelser som inträffat för mer än sju år sedan, måste tas med stor försiktighet. Denna reservation träffar alla de tre hördas uppgifter. Jan Wijkström har, till skillnad från Gustaf Thern och Bertil Thern, kunnat relatera sina uppgifter till dagboksanteckningar och aktbildning i sin advokatverksamhet. När det gäller Gustaf Thern och Bertil Thern förtjänar vidare att framhållas att de tidigast 1½ år efter den aktuella affären har haft anledning att närmare lägga på minnet vad som i detalj inträffade när affären genomfördes. Det var när frågan om sakrättsligt skydd för Gustaf Thern aktualiserades genom HESAB:s konkurs. Beträffande Bertil Thern kan slutligen sägas att hans uppgifter i vissa, relevanta delar präglas av en ganska stor obestämthet.

Mot denna bakgrund finner hovrätten inte Gustaf Therns eller Bertil Therns uppgifter – ens i de delar de är samstämmiga – ha sådant starkt bevisvärde att de – på de punkter där Jan Wijkström uppgett något annat – kan anses visa att det har gått till så som Gustaf Thern påstått men Jan Wijkström förnekat. Den i målet förebringade skriftliga bevisningen ger inte fog för en annan bedömning. Hovrätten återkommer i det följande till vad som kan anses visat i målet i de sammanhang där de tvistiga sakförhållandena har betydelse för prövningen.

Uppdraget

Parterna är till en början oense i frågan om vem som skall anses ha varit Jan Wijkströms uppdragsgivare, Thernwood eller Gustaf Thern.

Det står enligt hovrättens mening klart att ett direkt uppdragsförhållande etablerats mellan Jan Wijkström och Gustaf Thern. Det har nämligen framkommit att Gustaf Thern inte haft någon formell roll i den s. k. Thernsfären. Det är också ostridigt att Jan Wijkström engagerats i leasingaffären genom att Gustaf Thern vänt sig till denne för att få hjälp med upprättande av handlingarna. Enligt Jan Wijkström var det t. o. m. den 16 maj 1989 bara med Gustaf Thern som han hade kontakter med anledning av affären. Däremot förekom enligt honom inga kontakter med företrädare för Thernwood. Jan Wijkström har inte ens påstått att Gustaf Thern vid dessa kontakter agerat på ett sätt som gett honom anledning utgå från något annat än att Gustaf Thern vänt sig till honom för egen räkning. Att Jan Wijkström inte senare har fakturerat Gustaf Thern för det utförda arbetet har mycket liten betydelse vid bedömningen.

Parterna är vidare oense om uppdragets innebörd. Gustaf Thern har gjort gällande att han gett Jan Wijkström i uppdrag att säkerställa sakrättsligt skydd för honom. Jan Wijkström har däremot förnekat att uppdraget haft denna innebörd och i stället hävdar att det endast inneburit att formalisera redan ingångna avtal.

Det får anses åvila Gustaf Thern att mot Jan Wijkströms förnekande bevisa sitt påstående om vad som avtalats mellan honom och Jan Wijkström om uppdragets innebörd. Liksom tingsrätten finner hovrätten att han inte lyckats med det.

Hovrätten återkommer i det följande till om det likväl kan – som Gustaf Thern gjort gällande – anses ha ålegat Jan Wijkström att skaffa sig underlag för och att informera Gustaf Thern om transaktionernas sakrättsliga konsekvenser.

Utgångspunkter för skadeståndsskyldighet

En advokat som är vårdslös vid utförandet av ett uppdrag är skyldig att ersätta uppdragsgivaren för skada som han därigenom vållar denne. Vid bedömningen av om en advokat varit vårdslös tjänar som utgångspunkt den aktsamhet som en normalt kunnig och skicklig yrkesman skulle ha visat.

En utgångspunkt vid bedömningen av vad en normalt kunnig och skicklig advokat bör göra är stadgandet i 8 kap. 4 § rättegångsbalken: en advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrots honom och iaktta god advokatsed.

Vad ”god advokatsed” kräver är inte närmare angivet i rättegångsbalken. Advokatväsendet i landet står under tillsyn av Sveriges advokatsamfundets styrelse, 8 kap. 6 § rättegångsbalken. Samfundets styrelse eller, enligt samfundets stadgar, dess disciplinnämnd får på olika sätt i 8 kap. 7 § rättegångsbalken angivna sätt inskrida mot en advokat som åsidosätter sina plikter.

Advokatsamfundets styrelse har år 1971 och 1984 utfärdat vägledande regler om god advokatsed. De vägledande reglerna bygger på normer som har utbildats inom advokatkåren och kommit till uttryck i avgöranden av advokatsamfundets styrelse och dess disciplinnämnd. De vägledande reglerna ligger – liksom 8 kap. 4 § rättegångsbalken – till grund främst för bedömning av disciplinära ingripanden av samfundet mot en ledamot. Det är således inte frågan om ett regelverk som fastställer vilken aktsamhetsgrad en advokat skall visa för att vid fullgörande av uppdrag inte anses vårdslös i skadestandsgrundande hänseende.

Det är emellertid naturligt att, vid övervägande av om en advokat har visat sådan vårdslöshet att den bör föranleda skadeståndsskyldighet gentemot klienten, utgå från den grad av aktsamhet som god advokatsed kräver. Över huvud taget spelar normer för god yrkessed inom olika kategorier av uppdragstagare ofta en sådan roll. För en principiell diskussion om näraliggande spörsmål kan hänvisas till bl. a. NJA 1995 s. 693.

Frågan om vårdslöshet

I frågan om Jan Wijkström varit vårdslös vid utförandet av sitt uppdrag bör till en början ställning tas till vad som kan anses ha ålegat Jan Wijkström.

Som hovrätten har angett i det föregående har Gustaf Thern visserligen inte bevisat sitt påstående att han uttryckligen gett Jan Wijkström i uppdrag att göra något annat än att formalisera redan ingångna avtal. Gustaf Thern har emellertid för detta fall gjort gällande att det i vart fall ålegat Jan Wijkström att informera honom om de sakrättsliga konsekvenserna av transaktionerna i maj 1989 och att det i denna informationsplikt även ingått att noga undersöka äganderätts- och besittningsförhållanden.

Det anses inte förenligt med god advokatsed att advokaten agerar endast som skrivbiträde. Maximen har uttrycks så att "inte minst när det är fråga om ingående av avtal är det advokatens plikt att förvissa sig om vad klienten avser att ernå med en viss bestämmelse samt att överväga i vad mån detta syfte bäst vinnes med en bestämmelse av förslaget innehåll eller om förslaget till överenskommelse möjligen har ofördelaktiga konsekvenser, som klienten inte tänkt på". Den angivna plikten till omsorg anses innefatta även en skyldighet för advokaten att undersöka sakens faktiska och rättsliga sida i den omfattning det med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet får anses påkallat. (Se Wiklund, God advokatsed, s. 322 ff med vidare hänvisningar.)

Enligt hovrättens mening bör det nu anförda i fråga om vad som anses vara god advokatsed även läggas till grund för bedömning av den aktsamhet advokaten måste visa vid utförandet av sitt uppdrag för att inte anses vårdslös när fråga uppkommer om skadeståndsskyldighet. Vilken information advokaten måste lämna och vilka undersökningar han måste göra beror emellertid ytterst på omständigheterna i det särskilda fallet. Utgångspunkten är därvid de uppgifter som klienten lämnar, men advokatens egen kännedom om sakförhållandena spelar givetvis också in.

Tingsrätten har funnit att det inte är visat att Jan Wijkström känt till överlåtelsen år 1988 av maskinerna från Thernwood till HESAB eller överlåtelsen i maj 1989 tillbaka till Thernwood. Inte heller hovrätten finner

att Gustaf Thern visat sådan kännedom hos Jan Wijkström under tiden t. o. m. den 16 maj 1989. Hovrättens slutsats är således att Gustaf Thern inte bevisat sitt påstående att Jan Wijkström varit med vid överlåtelsen från Thernwood till HESAB under år 1988. Inte heller har han bevisat att Jan Wijkström på något annat sätt fått kännedom om transaktionen, t. ex. genom överlämnande av SE-Bankens meddelande.

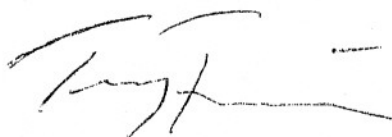

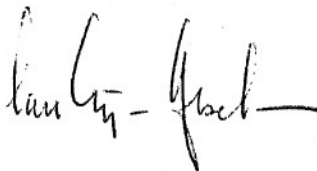
Mot bakgrund av den kunskap Jan Wijkström själv haft genom sitt deltagande i transaktionen i början av år 1988 och att det inte visats att han känt till den senare överlåtelsen från Thernwood till HESAB delar hovrätten tingsrättens uppfattning att det för Jan Wijkström inte kan anses ha förelegat någon skyldighet eller ens anledning att efterforska om någon annan än Thernwood ägt maskinerna under den jämförelsevis korta tid som hade förflutit sedan överlåtelsen till Thernwood i början av år 1988. Hovrätten instämmer därför också i tingsrättens bedömning att det inte kan läggas Jan Wijkström till last som försummelse att han inte uppmärksammat Gustaf Thern på att denne inte skulle få sakrättsligt skydd mot HESAB:s borgenärer.

Tingsrättens dom skall således stå fast.

Hur man överklagar

Överklagande får ske inom fyra veckor från denna dag eller senast den 20 december 1996.

Anvisningar för överklagande, se bilaga B.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Göran Abelson, hovrättsrådet Björn R. le Grand (referent) samt hovrättsassessorerna Tomas Forenius och Susanne Björkman Ragnarson.